

**ҚР ЭКОЛОГИЯ ЖӘНЕ ТАБИҒИ РЕСУРСТАР
МИНИСТІРЛІГІ
«ҚАЗГИДРОМЕТ» РМК**

***Агрометеорологиялық мониторинг және болжау департаменті
Агрометеорологиялық болжау басқармасы***

***Қазақстан аумағы бойынша
2023 жылдың көктемгі егіс жұмыстары қарсаңындағы топырақтың
ылғал қорын алдын ала болжау.***

Есептеулер көрсеткендей, көктемгі егіс жұмыстары қарсаңында Қазақстан аумағы бойынша егістіктердің ылғалмен қамтамасыз етілуі:

- Абай, Шығыс Қазақстан, Жамбыл және Алматы облыстарында-
оңтайлы деңгейден қанағаттанарлық деңгейге дейін;

- Батыс Қазақстан, Ақтөбе, Қарағанды, Ақмола, Қостанай, Павлодар және Солтүстік Қазақстан облыстарында – ***қанағаттанарлық деңгейде;***

- Жетісу және Түркістан облыстарында - ***оңтайлы деңгейде*** болады деп күтілуде (1-сурет).

Батыс Қазақстан облысында «Қазгидромет» РМК бақылау желісінің мәліметтеріне сәйкес топырақтың метрлік қабатындағы өнімді ылғал қоры (ӨЫҚ) көктемгі егіс жұмыстары қарсаңында көбінесе қанағаттанарлық болады деп күтілуде, бұл егістіктің ең аз ылғал сыйымдылығының (ЕЕЫС) 57,5-76,9% немесе 83-152 мм құрайды. Ылғалданудың оңтайлы жағдайлары Теректі ауданының Аңқаты станциясының маңында және қанағаттанарлық жағдайы Бәйтерек (96-152 мм), Тасқала (107-117 мм), Шыңғырлау (83-101 мм), Сырым (114-137 мм) аудандарында, сондай-ақ Теректі ауданының Федоровка станциясының маңында (110-142 мм) болжанады (1-кесте).

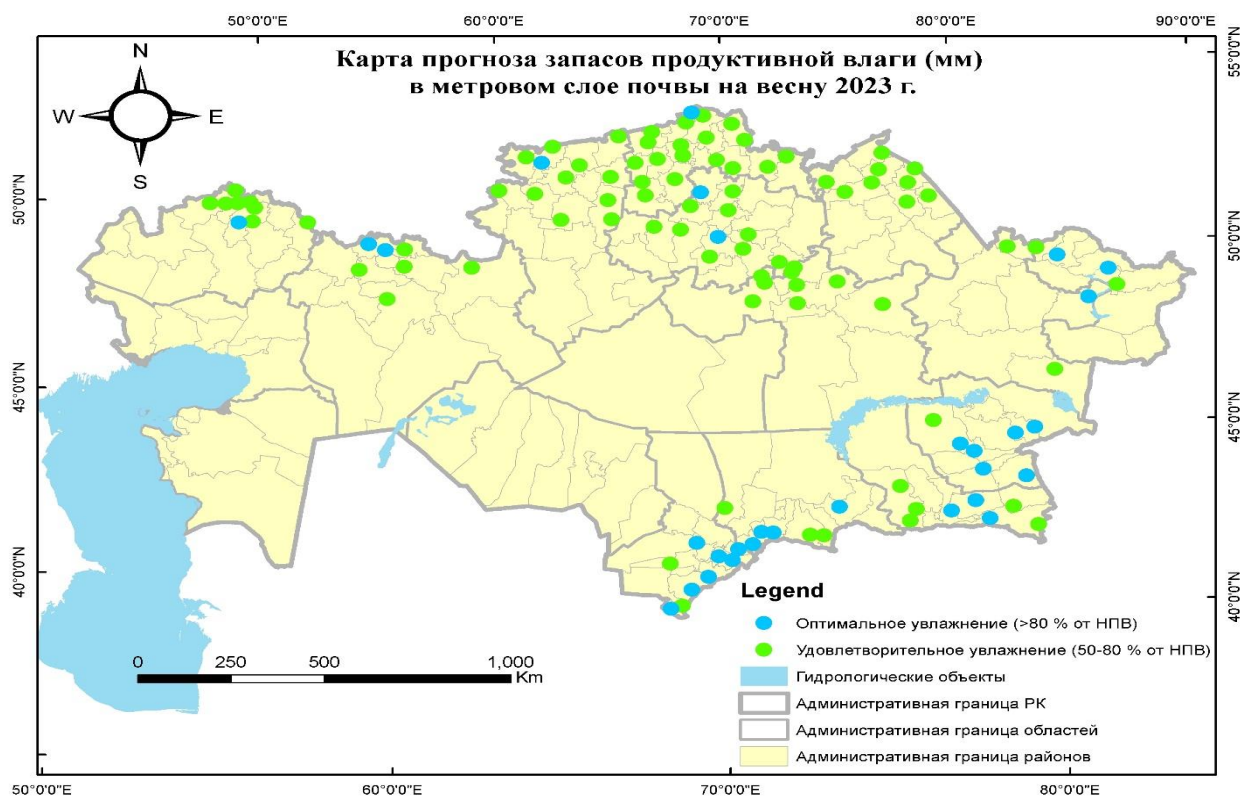

Рис. 1

Ақтөбе облысында күтілетін ӨЫҚ негізінен қанағаттанарлық, 58-167 мм немесе ЕЕЫС-ның 61,4-74,4% шегінде болады деп болжанады. Есептік деректерге сәйкес, топырақтың бір метрлік қабатындағы оңтайлы ылғал қоры Мәртөк ауданында 128-ден 149 мм-ге дейін (ЕЕЫС-ның 81,2-87,7%), ал мынадай аудандарда қанағаттанарлық деңгейде қалыптасады деп күтіледі - Хромтау ауданында 157-167 мм (ЕЕЫС-ның 74,4%), Мұғалжар ауданында 58-68 мм (ЕЕЫС-ның 62,1%), Әйтеке би ауданында 117-127 мм (ЕЕЫС-ның 64,7%), Қарғалы ауданында 135-145 мм ЕЕЫС-ның 68,7%) және Алға ауданында 80-90 мм (ЕЕЫС-ның 61,4%).

Қостанай облысында көктемгі егіс жұмыстары қарсаңында ылғал қоры негізінен қанағаттанарлық деңгейде, Қарабалық ауданында 115-147 мм (ЕЕЫС-ның 65,1-77,4%), Қарасу ауданында 118-160 мм (ЕЕЫС-ның 63-74,1%), Денисов ауданында 119-149 мм (ЕЕЫС-ның 59,3-74,5%), Меңдіқара ауданында 157-177 мм (ЕЕЫС-ның 73,3-79 %), Ұзынкөл ауданында 104-114 мм (ЕЕЫС-ның 67%), Қостанай ауданында 105-115 мм (ЕЕЫС-ның 79,9%), Әуликөл ауданында 105-121 мм (ЕЕЫС-ның 66,8-71,5%), сондай-ақ Федоров ауданының Кенарал станциясының маңында 128-138 мм (ЕЕЫС-ның 71,2%) болады деп болжануда. Қанағаттанарлық-оңтайлы ылғал жинақталу жағдайлары Сарыкөл ауданында 135-тен 159 мм-ге дейін (ЕЕЫС-ның 74,6-81,2%) және оңтайлы жағдайы Федоров ауданының Федоровка станциясының маңында 129-139 мм (ЕЕЫС-ның 81,2%) мөлшерінде күтіледі.

Солтүстік Қазақстан облысында есептік деректерге сәйкес, көктемгі егіс жұмыстарының басталу кезеңінде негізінен қанағаттанарлық ӨЫҚ басым болады, Тимирязев ауданында 132-149 мм (ЕЕЫС-ның 66,3-70,1%), Жамбыл ауданында 124-138 мм (ЕЕЫС-ның 72,1-74,1%), Шал-ақын ауданында 102-114

мм (ЕЕЫС-ның 59,9-62,3%), Тайынша ауданында 115-150 мм (ТЕЫС-нан 64,2-77,7%), Есіл ауданында 120-136 мм (ЕЕЫС-ның 59,3-62%), Уәлиханов ауданында 146-156 мм (ЕЕЫС-ның 72,4%), Мамлют ауданында 203-231 мм (ЕЕЫС-ның 63-68,5%), Аққайың ауданында 119-132 мм (ЕЕЫС-ның 58,2-60,3%) және Ақжар ауданында 93-103 мм (ЕЕЫС-ның 52,3%), сондай-ақ Мүсірепов ауданының Рузаевка станциясы маңында 125-148 мм (ЕЕЫС-ның 71,3-77,9%) және Қызылжар ауданының Вагулино станциясының маңында 174-184 мм (ЕЕЫС-ның 60,1%) болады деп күтілуде. Айыртау ауданында 110-138 мм (ЕЕЫС-ның 70,6-81,3%), Жұмабаев ауданында 123-173 мм (ЕЕЫС-ның 67,7-88,7%) және Новоишимский станциясының маңында 138-186 мм (ЕЕЫС-ның 69,2-87,4%) қанағаттанарлық-оңтайлы ылғал қоры күтілуде. Қызылжар ауданының Налобино станциясы бойынша 172-182 мм (ЕЕЫС-ның 84,1%) мөлшеріндегі ылғал жиналудың оңтайлы жағдайы күтілуде.

Павлодар облысында көбінесе ылғалданудың қанағаттанарлық жағдайы Тереңкөл ауданында 108-118 мм (ЕЕЫС-ның 69,9%), Ертіс ауданында 107-117 мм (ЕЕЫС-ның 58,2%), Шарбақты ауданында 91-101 мм (ЕЕЫС-ның 54,6%), Ақтоғай ауданында 65-84 мм (ЕЕЫС-ның 58,7-74,4%), Павлодар ауданында 80-90 мм (ЕЕЫС-ның 54,9%) және Железин ауданында 103-113 мм (ЕЕЫС-ның 63,3%) мөлшерінде болады деп болжануда. Успен ауданында ылғал жинақталудың қанағаттанарлық-оңтайлы жағдайы 86-140 мм (ЕЕЫС-ның 60,4-84,4%) болады деп күтілуде.

Ақмола облысында ӨЫҚ болжамды мәндері негізінен қанағаттанарлық деп сипатталады, Аршалы ауданында 111-121 мм (ЕЕЫС-ның 59,6%), Атбасар ауданында 127-152 мм (ЕЕЫС-ның 61,5-68,3%), Сандықтау ауданында 130-140 мм (ЕЕЫС-ның 73,6%), Бурабай ауданында 152-162 мм (ЕЕЫС-ның 78%), Егіндікөл ауданында 142-152 мм (70,3 % ЕЕЫС-ның), Шортанды ауданында 143-153 мм (ЕЕЫС-ның 77,8%), Бұланды ауданында 149-184 мм (ЕЕЫС-ның 68,5-80%), Целиноград ауданында 109-119 мм (ЕЕЫС-ның 73,8%) және Жаксы ауданында 122-132 мм (ЕЕЫС-ның 60,6%) мөлшерінде күтіледі. Оңтайлы ылғал қоры Астрахан ауданында 118-128 мм (ЕЕЫС-ның 81,8%) және Зеренді ауданында 175-185 мм (ЕЕЫС-ның 93,1%) мөлшерінде күтіледі.

Қарағанды облысында ылғалданудың қанағаттанарлық жағдайы Бұқар Жырау ауданында 105-156 мм (ЕЕЫС-ның 63,7-66,5%), Абай ауданында 98-108 мм (ЕЕЫС-ның 78,4%), Қарқаралы ауданында 135-145 мм (ЕЕЫС-ның 58,6%) мөлшерінде, сондай-ақ мынадай станциялардың маңында күтіледі: Щербаковское ст. - 119-129 мм (ЕЕЫС-ның 66,8%), Нұра ауданының Көбетей ст. - 115-125 мм (ЕЕЫС-ның 56,8%) және Осакаров ауданының Есіл ст. - 97-107 мм (ЕЕЫС-ның 59,2%). Қанағаттанарлық-оңтайлы ылғал қоры Нұра ауданының Киевка ст. маңында - 142-161 мм (ЕЕЫС-ның 78,8-84,7%) және Осакаров ауданының Осакаровка ст.маңында -122-148 мм (ЕЕЫС-ның 73,3-82,8%) мөлшерінде күтіледі.

Абай облысында ылғалданудың қанағаттанарлық жағдайы Бородулиха ауданында 77-87 мм (ЕЕЫС-ның -нан 66,7%) және Үржар ауданында 118-128

мм (ЕЕЫС-ның 73,5%) мөлшерінде, ал оңтайлы жағдайы Көкпекті ауданында 176-186 мм (ЕЕЫС-ның 120,3%) мөлшерінде болады деп болжануда.

Шығыс Қазақстан облысында қанағаттанарлық ылғал қоры Катонқарағай ауданында 99-109 мм (ЕЕЫС-ның 59%) және Шемонаиха ауданында 155-165 мм (ЕЕЫС-ның 60,4%) және Глубокое ауданында 247-257 мм (ЕЕЫС-ның 92,5%) және оңтайлы ылғал қоры Алтай ауданында 196-206 мм мөлшерінде (ЕЕЫС-ның 93,5%) күтіледі.

Алматы облысында негізінен ылғал қоры қанағаттанарлық және оңтайлы болады деп болжануда. Ылғал жинақталудың оңтайлы жағдайы Еңбекшіқазақ ауданында 88-148 мм (ЕЕЫС-ның 90,6-138,9%) мөлшерінде, Райымбек ауданының Жалаңаш станциясының маңында 148-197 мм (ЕЕЫС-ның 80,7-101,4%) және Ұйғыр ауданының Қырғызсай станциясының маңында 74-84 мм (ЕЕЫС-ның 84,1%) мөлшерінде, қалған бақылау учаскелерінде ӨЫҚ болжамды мәні 63-227 мм (ЕЕЫС-ның 57,1-78,5%) шегінде күтіледі, бұл ылғал жиналудың қанағаттанарлық жағдайы ретінде сипатталады.

Жетісу облысында болжамға сәйкес негізінен ылғалданудың оңтайлы жағдайы басым болады, Алакөл ауданында 224-234 мм (ЕЕЫС-ның 105,3%), Сарқанд ауданында 175-199 мм (ЕЕЫС-ның 105-113,2%), Панфилов ауданында 228-238 мм (ЕЕЫС-ның 152,4%), Ескелді ауданында 116-144 мм (ЕЕЫС-ның 150,7-173,4%) және Кербұлақ ауданында 182-192 мм (ЕЕЫС-ның 88,7%) мөлшерінде, сондай-ақ Қаратал ауданының Үштөбе станциясының маңында 148-158 мм (ЕЕЫС-ның 117,5%) және Қаратал ауданының Ақжар станциясының маңында қанағаттанарлық жағдай 65-75 мм (ЕЕЫС-ның 53,6%) мөлшерінде күтіледі.

Жамбыл облысында күтілетін ылғалдану жағдайы Жуалы ауданында 132-142 мм (ЕЕЫС-ның 84%), Шу ауданында 139-149 мм (ЕЕЫС-ның 86,5%), Жамбыл ауданында 180-190 мм (ЕЕЫС-ның 102,8%) және Байзақ ауданында 77-87 мм (ЕЕЫС-ның 89,6%) мөлшерінде оңтайлы және Рысқұлов ауданында 136-146 мм (ЕЕЫС-ның 73,7%), Меркі ауданында 135-145 мм (ЕЕЫС-ның 72,4%) және Сарысу ауданында 95-105 мм (ЕЕЫС-ның 61,9%) мөлшерінде қанағаттанарлық болып сипатталады.

Болжам бойынша **Түркістан облысында** оңтайлы ӨЫҚ Түлкібас ауданында 259-269 мм (ЕЕЫС-ның 121,7%), Қазығұрт ауданында 194-204 мм (ЕЕЫС-ның 125,3%), Сайрам ауданында 198-208 мм (ЕЕЫС-ның 106%), Ордабасы ауданында 167-182 мм (ЕЕЫС-ның 86,8-89,3%), Төлеби ауданында 243-253 мм (ЕЕЫС-ның 125,2%) және Сарыағаш ауданында 119-193 мм (ЕЕЫС-ның 85,7-102,4%), сондай-ақ Мақтаарал ауданының Жетісай станциясының маңында 190-200 мм (ЕЕЫС-ның 93,5%) мөлшерінде күтіледі. Мақтаарал ауданының Арыс ауданында 98-108 мм (ЕЕЫС-ның 74,8%) және Жалын станциясының маңында 164-174 мм (ЕЕЫС-ның 72,8%) қанағаттанарлық ылғал қоры болжанады.

**Топырақтың метрлік қабатындағы өнімді
ылғал қорының 2023 жылға арналған болжамы.**

Аудан	Станция	Дақыл	ӨЫҚ, мм	ЕЕЫС-ның %
Батыс Қазақстан облысы				
Байтерекский	Уральск	аңыз	142-152	74.0
	Переметное	күздік бидай	127-137	77.2
	Дарьинск	аңыз	96-106	66.1
	Погодаево	пар	124-134	60.6
		сүдігер	130-140	63.4
Таскалинский	Каменка	аңыз	107-117	58.1
Теректинский	Анкатинский	сүдігер	160-165	92.7
	Федоровка	пар/ аңыз	110-120	57.5
		күздік карабидай	132-142	68.2
Чингирлауский	Чингирлау	күздік бидай/ аңыз	91-101	71.7
		сүдігер	83-93	65.7
Сырымский	Газета Правда	аңыз	114-124	69.7
		сүдігер	127-137	76.9
Ақтөбе облысы				
Хромтауский	Новороссийское	аңыз	157-167	74.4
Мугалжарский	Джурун	аңыз	58-68	62.1
Айтекебийский	Комсомольское	аңыз	117-127	64.7
Каргалинский	Кос-Истек	аңыз	135-140	68.7
Мартукский	Мартук	аңыз	139-149	87.7
	Родниковка	аңыз	128-138	81.2
Алгинский	Ильинский	аңыз	80-90	61.4
Қостанай облысы				
Карабалыкский	Карабалык	аңыз	115-125	65.1
		пар	137-147	77.4
Б.Майлина	Тобол	аңыз	111-121	66.2
Карасуский	Железнодорожный	еркекшөп	118-128	63.0
		аңыз	129-139	69.0
		пар	139-149	74.0
	Карасу	сүдігер/ аңыз	150-160	74.1
Денисовский	Аршалинский	аңыз	124-134	67.0
		мн.тр	119-129	59.3
		пар	139-149	74.5
Сарыкольский	Сарыколь	сүдігер/ аңыз	135-145	74.6
		пар	149-159	81.2
Мендыгаринский	Михайловка	сүдігер/ аңыз	157-167	73.3
		пар	167-177	79.0
Узункольский	Пресногорьковка	сүдігер/ аңыз (пар)	104-114	67.0
Костанайский	Костанай	пар/ аңыз	105-115	79.9
Аулиекольский	Диевская	пар/ аңыз	111-121	71.5

		еркекшөп	105-115	66.8
Федоровский	Федоровка	сүдігер /пар	129-139	81.2
	Кеньаральский	пар/аңыз	128-138	71.2
Солтүстік Қазақстан облысы				
Тимирязевский	Тимирязево	сүдігер	139-149	70.1
		аңыз	132-142	66.3
Айыртауский	Саумаколь	аңыз	110-120	70.6
		сүдігер/пар	128-138	81.3
Жумабаевский	Возвышенка	аңыз	123-133	67.7
		сүдігер	133-143	72.8
		пар	148-158	81.2
	Булаево	аңыз	134-144	73.6
		сүдігер	163-173	88.7
Мусреповский	Рузаевка	аңыз	138-148	77.9
		көпжылдық шөптер	125-135	71.3
	Новоишимский	сүдігер	149-159	74.5
		пар	176-186	87.4
		аңыз	138-148	69.2
Жамбылский	Благовещенка	аңыз	124-134	72.1
	Пресновка	аңыз	128-138	74.1
Шал Ақына	Сергеевка	аңыз	107-117	62.3
		сүдігер	102-112	59.9
Тайыншинский	Тайынша	сүдігер	137-147	75.9
		аңыз	115-125	64.2
	Чкалово	пар	140-150	77.7
		аңыз	134-144	74.1
Есильский	Явленка	аңыз	120-130	59.4
		сүдігер	126-136	62.0
	Корнеевка	аңыз	120-130	59.3
Кызылжарский	Налобино	аңыз	172-182	84.1
	Вагулино	аңыз	174-184	60.1
Уалихановский	Актуесай	аңыз	146-156	72.4
Мамлютский	Мамлютка	пар	221-231	68.5
		сүдігер/ аңыз	203-213	63.0
Аккаинский	Смирново	пар/ сүдігер	119-129	58.2
		аңыз	122-132	60.3
Акжарский	Талшик	сүдігер/ аңыз	93-103	52.3
Павлодар облысы				
Теренкольский	Федоровка	аңыз	108-118	69.9
Успенский	Успенка	аңыз	94-104	61.8
		күнбағыс	130-140	84.4
	Лозовая	аңыз	86-96	60.4
Иртышский	Голубовка	аңыз	107-117	58.2
Шарбактинский	Щербакты	аңыз	91-101	54.6
Актогайский	Актогай	аңыз	65-75	74.4
	Жолболды	еркекшөп	74-84	58.7

Павлодарский	Красноармейка	пар	80-90	54.9
Железинский	Михайловка	аңыз	103-113	63.3
Ақмола облысы				
Астраханский	Жалтыр	аңыз	118-128	81.8
Аршалинский	Аршалы	сүдігер/ аңыз	111-121	59.6
Атбасарский	Атбасар	сүдігер	127-137	61.5
		аңыз	142-132	68.3
Сандыктауский	Балкашино	аңыз	130-140	73.6
Бурабайский	Катарколь	аңыз	152-162	78.0
Егиндыкольский	Егиндыколь	сүдігер/стерн	142-152	70.3
Шортандинский	Шортанды	аңыз	143-153	77.8
Зерендинский	Зеренды	аңыз	175-185	93.1
Буландинский	Вознесенка	пар	174-184	80.0
		аңыз	149-159	68.5
Целиноградский	Новоишимский	аңыз	109-119	73.8
Жаксынський	Жаксы	аңыз	122-132	60.6
Қарағанды облысы				
Бухар-Жырауский	Кар. СХОС	сүдігер/стерня	146-156	63.7
	Корнеевка	аңыз	105-115	66.5
Нуринский	Киевка	аңыз	151-161	84.7
		сүдігер	142-152	78.8
	Щербаковское	сүдігер/стерн	119-129	66.8
	Кобетей	аңыз	115-125	56.8
Абайский	Агродорок	аңыз	98-108	78.4
Осакаровский	Есиль	сүдігер	97-107	59.2
	Осакаровка	аңыз	138-148	82.8
		сүдігер	122-132	73.3
Каркаралинский	Буркитты	аңыз	135-145	58.6
Абай облысы				
Бородулихинский	Дмитриевка	сүдігер	77-87	66.7
Уржарский	Уржар	аңыз	118-128	73.5
Кокпектинский	Самарка	сүдігер/ аңыз	176-186	120.3
Шығыс Қазақстан облысы				
Катон-Карагайский	Улькен-Нарын	сүдігер	99-109	59.0
Глубоковский	Секисовка	аңыз	247-257	92.5
Алтай	Зыряновск	сүдігер	196-206	93.5
Шемонаихинский	Шемонаиха	аңыз	155-165	60.4
Алматы облысы				
Райымбекский	Нарынкол	аңыз	103-113	57.1
	Жаланаш	аңыз	187-197	101.4
		пар	148-158	80.7
Жамбылский	Аксенгер	жоңышқа/ аңыз	155-165	78.5
	Айдарлы	аңыз	94-104	70.9
	Аккайнар	пар/ аңыз	217-227	73.6
Енбекшиказахский	Есик	пар	128-138	128.9
		жоңышқа	138-148	138.9

	Шелек	аңыз	88-98	90.6
Уйгурский	Кыргызсай	аңыз	63-73	71.9
		күздік бидай	74-84	84.1
Жетісу облысы				
Алакольский	Лепсы	аңыз	224-234	105.3
Саркандский	Сарканд	аңыз	189-199	113.2
		күздік бидай	175-185	105.0
Панфиловский	Жаркент	жүгері	228-238	152.4
Ескельдинский	Талды-Корган	аңыз	116-126	150.7
		күздік бидай	134-144	173.4
Каратальский	Акжар	жайылым	65-75	53.6
	Уштобе	жоңышқа	148-158	117.5
Кербулакский	Когалы	аңыз	182-192	88.7
Жамбыл облысы				
Жуалинский	Нурлыкент	күздік бидай	132-142	84.0
Рыскуловский	Кулан	күздік бидай	136-146	73.7
Меркенский	Мерке	күздік бидай	135-145	72.4
Сарыуский	Саудакент	күздік бидай	95-105	61.9
Шуский	Толеби	күздік бидай	139-149	86.5
Жамбылский	Асса	күздік бидай	180-190	102.8
Байзакский	Сарыкемир	күздік бидай	77-87	89.6
Түркістан облысы				
Тюлкубасский	Аул Т.Рыскулова	күздік бидай	259-269	121.7
Казыгуртский	Казыгурт	күздік бидай	194-204	125.3
Сайрамский	Шымкент	күздік бидай	198-208	106.0
Ордабасинский	Боген	жоңышқа	172-182	89.3
		аңыз	167-177	86.8
Толебийский	Тасарык	күздік бидай	243-253	125.2
Махтааральский	Жетысай	аңыз	190-200	93.5
	Жалын	аңыз	164-174	72.8
Арысский	Байыркум	жоңышқа	98-108	74.8
Сарыағашский	Ошакты	жоңышқа	183-193	85.7
		аңыз	119-129	102.4

ЕЕЫС-ның 81-100 %	оңтайлы ылғалдану
ЕЕЫС-ның 51-80 %	қанағаттанарлық ылғалдану
ЕЕЫС-ның 50 % төмен	жеткіліксіз ылғалдану

Ескертпе: Қазақстан аумағы бойынша 2023 жылдың көктемгі егіс жұмыстары қарсаңында топырақтағы ылғал қорының нақтыланған болжамы 25 сәуірде шығарылатын болады.

АМБД Директоры

Н. Лоенко

АМБД АМББ бастығы

Е. Муканов

***Болжам Агрометеорологиялық мониторинг және болжам департаментінің
Агрометеорологиялық болжау басқармасында жасалды.
Мекенжайы: Астана қаласы, Мәңгілік ел көшесі, 11/1, тел. 8 (7172) 798354;
E-mail: uap@meteo.kz***